SATE SPECIALIZATE ÎN COJOCĂRIT, ÎN BIHOR

Maria BOCȘE

Pe cursul superior al Crișului Negru, în sudul vecnii Țări a Bihariei se află un grup de sate, în care dezvoltarea și accentuarea meșteșugurilor artistice au ajuns în cursul veacurilor pînă la specializare [1]. Acest proces, prin proporțiile pe care le-a luat și mai ales prin consecințele pe care le-a produs constituie un aspect caracteristic zonei. Încă din sec. XIV—XVI, notează istoricul St. Pascu, referindu-se la satele din Transilvania : *„pe măsura accentuării diviziunii muncii, a separării meșteșugurilor de agricultură, unii dintre meșteșugarii sătești vor părăsi tot mai mult ocupațiile agricole, îndeletnicindu-se cu predilecție cu meșteșugurile"* [2]. Într-adevăr, și satele din Bihor, din lipsa unor condiții naturale care să stimuleze în mod deosebit agricultura, precum și datorită existenței materiilor prime necesare, cunosc o dezvoltare deosebită a meșteșugurilor țărănești. Cojocăritul, unul din cele mai înfloritoare dintre acestea, pe Crișul Negru, s-a dezvoltat în legătură cu importanța pe care o avea cojocul în complexul costumului popular tradițional de pe Crișuri. Pe de altă parte, prin anumite privilegii acordate unor sate din Bihor, încă în secolul al XV-lea, pentru stimularea creșterii vitelor și a ovinelor [3], s-a ajuns la înflorirea cojocăritului ca meșteșug țărănesc, materia primă necesară fiind sporită.

În urbariul de la 1600, privitor la meșteșugarii din Beiuș precum și la obligațiile lor, sînt pomenite 9 nume de cojocari, număr destul de ridicat în raport cu cei doar 168 capi de familie, locuitori ai tîrgului la acea dată [4]. Putem desprinde concluzia că, la începutul secolului al XVII-lea, cojocăritul constituia în Bihor o ocupație specializată, avantajoasă, care aducea deja venituri considerabile în economia particulară cît și în cea a feudei catolice maghiare de la Oradea, căreia îi aparținea.

Cojocarii, care erau în același timp pielari, tăbăcari, uneori chiar cizmari, existau la început în fiecare sat. Aceștia se îndeletniceau cu cojocăritul mai mult sezonier, alături de ocupația agricolă, principală. Treptat, se specializează în acest meșteșug doar anumite sate din Bihor, produsele lor satisfăcînd cererile comunității, uneori ale feudalului, sau chiar mai mult, ale piețelor deservind o arie geografică mai întinsă.

Mai tîrziu, în a doua jumătate a secolului al XIX-lea, documentele pomenesc alături de fierarii din Beiuș, pe șubari și cojocari, care practicau meșteșuguri prospere [5]. Procesul de specializare pe cojocărit în acest teritoriu era subliniat încă în 1888 de către Candrea și Frîncu [6], apoi, în 1910, de către Tudor Pamfile, care arăta că : *„În Munții Apuseni ai Ardealului sînt sate întregi de cojocari, care fac cojoace și pieptare și cari se numesc suci"* [7], comparînd fenomenul acesta cu unul similar în Macedonia.

Producția, în general, era organizată în cadrul familiei. Lucrările erau executate „după comandă", iar mai tîrziu se confecționa un plus de cojoace, care erau desfăcute la tîrgurile săptămînale din Beiuș, Vașcău, Sudrigiu sau Pietroasa. Aproximativ pînă în a doua jumătate a secolului al XIX-lea, plata cojoacelor se făcea prin schimb în natură. Raportat la bogăția ornamentală și la calitatea materialului, se primea o cantitate mai mare sau mai mică de porumb, grîu, piei sau alte produse ale gos-

[1] Tancred Bănățeanu, *Arta populară în satele specializate din sudul raionului Beiuș, regiunea Oradea*, în „SCIA", 1954, 1—2; Boris Zderciuc, *Cu privire la situația social-economică din localitățile din sudul raionului Beiuș, reg. Crișana, specializate în meșteșuguri artistice, de la mijlocul secolului al XVIII-lea pînă la începutul secolului XX*, în „Studii și cercetări de etnografie și artă populară", 1965, p. 53—66; C. Pavel, *Locuri și oameni din Munții Bihariei — Contribuțiuni la etnografia Bihorului*, Beiuș, 1966.

[2] C. Daicoviciu, Șt. Pascu, V. Cheresteșiu, T. Morariu, *Din istoria Transilvaniei*, Edit. Acad. R.P.R., 1960, p. 89; Șt. Pascu, *Meșteșugurile din Transilvania pînă în veacul al XVI-lea*" Edit. Acad. R.P.R., 1954.

[3] Bunytay Vincze, *A Váradi püspökség története*, vol. I, 1884, p. 235.

[4] David Prodan, *Domeniul Beiușului la 1600*, în „Anuarul Institutului de istorie", 1962, nr. V.

[5] Bunytay Vincze, *op.cit.*, p. 359.

[6] Frîncu-Candrea, *Românii din Munții Apuseni, Moții*, 1888, p. 105.

[7] Tudor Pamfile, *Industria casnică la Români*, 1910.

https://biblioteca-digitala.ro

podăriei țărănești. O dată cu pătrunderea relațiilor capitaliste în mediul rural, plata cojoacelor se făcea în bani, mai ales la tîrguri [8].

Centrele specializate în cojocărit din bazinul Crișului Negru au fost: Beiuș, Delani, Nimăiești, Vașcău, Poieni de Jos, Cîmpeni de Jos, Roșia, Finiș, Remetea. Din informațiile primite de la oameni în vîrstă rezultă că pe la 1900, în Beiuș lucrau aproximativ 40 de cojocari, cam același număr existînd și în Vașcău. La Poieni de Jos erau circa 17 meșteri, iar în satele cu populație mixtă româno-maghiară, ca Finiș, Remetea, fiind aproximativ 12.

În primele decenii ale secolului al XX-lea, dar mai ales între cele două războaie mondiale, apar ateliere de cojocărit care foloseau munca salariată, constituind adevărate manufacturi. Proprietarul desfăcea produsele sau asigura materia primă, toate celelalte operațiuni de prelucrare a pieilor, croit și ornamentat, fiind executate de lucrători angajați pe un timp mai îndelungat, sau sezonieri, dintre cojocarii săraci ai satului.

O simplă statistică extrasă din „Registrul despre meseriașii obligați la calificație" în Beiuș, între anii 1924—1935 [9] ne indică scăderea numărului meșterilor cojocari activi, de la 40 la aproximativ 18, în această localitate. Aceeași scădere se remarcă în toate celelalte centre. După cel de-al doilea război mondial, cojocăritul se practică pe o scară tot mai restrînsă. Astăzi, situația localităților specializate în cojocărit prezintă aspecte noi. Datorită minelor, șantierelor de construcții și uzinelor care cer un număr mare de brațe de muncă, localnicii au noi surse de cîștig. Pe de altă parte, pătrunderea noilor articole vestimentare, confecționate pe cale industrială, înlătură produsele meșteșugărești. În al treilea rînd și ca o urmare firească a actualelor condiții de trai, însuși portul popular se schimbă, vechile cojoace fiind îmbrăcate tot mai rar, doar în ocazii festive. În localitățile mai mari, Beiuș, Vașcău sau Sudrigiu, vestiții cojocari s-au orientat spre o nouă formă de organizare, cooperativa. În celelalte sate mai există cîte unul-doi oameni care cunosc meșteșugul, dar îl practică rar și ocazional [10].

Prelucrarea pieilor. Operațiunile de prelucrarea piei.i, de la tăbăcit pînă la vopsit, croit și confecționarea propriu-zisă a cojoacelor se desfășura în cadrul aceleiași gospodării sau atelier.

Tăbăcitul se făcea după anumite procedee arhaice. Pielea „verde", crudă, se înmuia în apă 1—2 zile, apoi se limpezea la vale. Se întindea pe „război" sau „meliță" (rama de întins) și se curăța de grăsimi cu ajutorul unui cuțit lat, „șamfa". Se prepara apoi „dubala" — zeama pentru argăsit — după o rețetă ascunsă, tăinuită [11], moștenită din tată în fiu și neîmpărtășită decît între meșteri. Pielea se freacă cu această soluție, apoi se presară cu tărîțe și se împăturește, după care se așază într-un ciubăr, unde se lasă timp de 24 de ore. Se usucă din nou 1—2 zile și iar se înmoaie cu apă călduță, iar cu ajutorul „meliței" se „trage", se întinde și se albește cu șamfa. În vederea croitului, pielea se fixa cu ajutorul a două „șinguri" (lețuri din lemn), apoi cu ajutorul unui al treilea șing, folosit ca unitate de măsură, se notau dimensiunile părților componente ale cojocului.

Materialul pentru ornamentare diferea de la o subzonă la alta. În afara broderiilor realizate cu lînică — „bircă" — policromă, sau cu mătase, în cîmpul ornamental se integrau și aplicații din piele de culoare verde, roșie sau neagră („lag"), mușama, imitație de lac. Vopsirea pielii se făcea după anumite procedee foarte vechi. Pielea se vopsea în culoare verde prin presărarea cu oxid de cupru, cînd era încă udă: „Se macină arama și se presară pe întuneric, ca să n-o ajungă lumina. Apoi se întinde pe ramă și se usucă fără să se tăbăcească" [12]. Pentru obținerea pielii de culoare roșie, se fierbea coajă de roibă, amestecată cu coajă de arin, apoi în zeama călduță, astfel obținută, se așezau bucățile de piele, lăsîndu-le timp de 24—38 ore, după intensitatea culorii dorite. În ultimii 25—30 ani, procedeul vopsirii cu ajutorul coloranților vegetali este părăsit definitiv. Culoarea roșie a pielii se obține acum prin vopsirea cu anilină, după uscare pensulîndu-se cu o soluție diluată de șerlac, cu spirt.

Uneltele întrebuințate în cojocărit. În afara uneltelor pentru curățatul pieilor — războiul, șamfa sau cîrligul „pentru tras pielea" — pentru confecționarea cojoacelor se întrebuințează cuțitul, acul în trei muchii, degetarul retezat la vîrf, dar și alte ustensile pentru executarea ornamentelor. Astfel, piesele cu scop ornamental, bucățile de piele colorată, erau tăiate zimțat, cu colțișori rotunjiți, „ca cipca" dantelat, perforate în formă de rozete, cu ajutorul „iugălălui" (găuritor), „cipcăzălui" (formă din fier cu care se decupează rozetele), „ulmezălui", cuțit folosit pentru rotunjirea colților — toate confecționate de către fierarii din Vărzari de Jos, specializați în prelucrarea fierului.

Piese confecționate din piele. Centrele specializate în cojocărit din Bihor confecționau cojoacele lungi cu mîneci, purtate pînă la începutul secolului XX în sezonul rece, bituțele, haine lungi, fără mîneci, sărac ornamentate, mai mult doar pe muchia („inima") cusăturilor și purtate pînă în zilele noastre, cușmele, căciulile înalte, lucrate din piele de miel, albe sau mai ales negre, pieptarele înfundate, dar mai ales cojoacele scurte, fără mîneci, piese definitorii ale portului specific bihorean. În afara bituțelor și a cușmelor confecționate numai în centrele specializate Delani și Nimăiești, în timpul din urmă chiar și la Sînmartin, cojoacele scurte, bogat ornamentate, erau confecționate în toate celelalte sate specializate ale Bihorului. În economia acestei lucrări le vom prezenta doar pe acestea.

---

[8] Informator Popa Gheorghe, 66 ani, Lunca, nr. 153.

[9] „Despre meseriașii obligați la calificație", 1924, 1935, Inv. Arhivelor statului, Beiuș, nr. 56, p. 2.

[10] Vezi anexa actualilor meșteri cojocari, total 12.

[11] „Dubala" se prepară din 3 l de apă călduță, 10 linguri de sare și 5 de piatră acră (alaun), 2 linguri de vitriol (acid sulfuric) — pentru argăsitul a cinci piei.

[12] Informator Popa Gh., Lunca, nr. 153.

https://biblioteca-digitala.ro

COJOC POIENĂRESC

Tipologia cojoacelor din bazinul Crişului Negru. Cojocul constituia piesa nelipsită din portul popular, atît al femeilor, cît şi al bărbaţilor, indiferent de vîrstă, anotimp sau ocazii. În satele din bazinul Crişului Negru se întîlnesc patru tipuri de cojoace, pieptare scurte, fără mîneci, care diferă însă din punct de vedere al croiului, dimensiunilor, al dispoziţiei cîmpului ornamental, precum şi al motivelor decorative, sau al cromaticii : cojocul poienăresc, cojocul binşenesc, cojocul cohănesc şi cojocul unguresc.

1. Cojocul poienăresc. Se confecţiona în satul Poieni de Jos, iar mai tîrziu în Cociuba şi Gurani, aşezate la est de şoseaua Beiuş — P. Groza, pe malul Crişului Pietros. Purtat exclusiv în satele de la poalele Munţilor Bihorului, Poieni, Cociuba Mică, Gurani, Pietroasa, Brădet, Stîncești, Chişcău, Măgura, Moţeşti, el se asocia portului bătrînesc cu cămaşa lungă, zadia de lînă aleasă în război şi ,,cornii'' — pieptănătura cu coarne. Este cel mai vechi tip de cojoc, purtîndu-se pînă la începutul secolului XX. Astăzi se găseşte din ce în ce mai rar, doar în portul bătrînilor.

Cojocul poienăresc se croia lung pînă la şold, fără mîneci, deschis în faţă, iar la gît avînd răscroială mică. Morfologic, era constituit din trei piese : două ,,aripi'' (piepţii cojocului) şi ,,spinarea'' (spatele). Chiar alegerea pielii pentru croit presupune o deosebită pricepere. ,,Aripile'' se taie din jumătatea din spate a pielii, iar spinarea din partea dinspre gît : ,,deoarece gîtul (pielea de la gît) nu se întinde şi nu face ,,foale'' (nu se încreţeşte) [13].

Cîmpul ornamental al cojocului poienăresc cuprinde piepţii şi partea de sub braţ, spatele fiind puţin ornamentat, doar în partea superioară, marcîndu-se oarecum linia omoplaţilor prin împletituri şerpuite, din piele colorată. Pe ,,aripile'' cojocului se aplică fîşia de ,,irhă'' (piele subţire), albă, care ascunde cusăturile de sub braţ şi de pe umeri. Peste aceste aplicaţii de irhă se brodează cu bircă verde, roşie, albă sau mov ,,ciupi'' — pompoane — în număr mare, dispuşi simetric, printre ,,şovîrcături''(reliefuri meandrice, executate din împletituri de piele verde sau roşie). Cojocului i se adaugă un plus de frumuseţe prin cele două buzunare brodate, cu funcţie pur decorativă. Se remarcă diferenţa cromatică pentru diferite vîrste. În portul bătrînilor predomină în ornamentică culoarea verde, la cojocul tinerese predominînd roşu şi galben. Frumuseţea şi armonia cromatică deosebită a cojocului poienăresc, care constituie o notă caracteristică în unitatea portului popular de pe Crişuri este subliniată de mici aplicaţii şi împletituri de piele neagră, ca şi de tivitura lată de blană neagră, de pe margini.

Din analiza acestui tip de cojoc şi în urma comparării lui cu celelalte tipuri din Bihor se desprinde o concluzie : în secolul trecut, cea mai importantă tehnică de ornamentare o constituie broderia. Ulterior au fost aplicate bucăţi de piele albă sau colorată, ca şi împletiturile din piele, cu rolul funcţional de a ascunde cusăturile simple care încheiau laţii între ei. Treptat, acestea cîştigă o valoare decorativă, devenind chiar o tehnică de ornamentare, prin aplicarea bucăţilor de piele, peste care s-au suprapus apoi broderiile şi ,,ciupii''.

[13] Informator Memetea Savu, Beiuş, 71 ani .

https://biblioteca-digitala.ro

COJOC COHĂNESC

COJOC UNGURESC

2. Cojocul binşenesc. Cojocul binşenesc era lucrat la Beiuş (de unde şi denumirea locală), mai tîrziu şi în satele învecinate, Delani, Nimăieşti şi Mizieş. Acest tip de cojoc se purta aproximativ de pe la începutul secolului XX, în circa 40 de sate, care gravitau spre Beiuş, de la Roşia, la N-E de Beiuş, pînă la Sudrigiu-Rieni, spre sud de Beiuş.

Cojocul binşenesc se croia scurt pînă la talie, cu răscroieli mici, la gît şi la mîneci, avînd deschizătura în faţă. Cojocul bărbătesc se despica în partea de jos, lateral, fără vreun scop funcţional însă, ci ca un pretext pentru un adaos de decor, pe tivitură. După croirea pieselor necesare, meşterul plasa locul viitoarelor motive ornamentale cu ajutorul unui ,,condei", beţişor înmuiat în ,,albăstreală" (albastru de metilen). Desenînd din imaginaţie, alteori folosind un şablon din carton, meşterul trasează pe spatele cojocului un ax vertical, care îl împarte în două registre simetrice, pe care brodează motivele decorative mai bogate în partea de jos şi mai simple, aerate sus, între umeri. Elementele tradiţionale în ornamentarea cojocului sînt respectate cu stricteţe, pentru orice vîrstă sau sex, existînd doar diferenţieri în ce priveşte calitatea materialului sau amploarea cîmpului ornamental. Prin alăturarea celor două ,,aripi' ale cojocului, apare motivul compact care împodobeşte pieptul, ,,crucea cu ciupi", sau ,,bradul", realizat prin brodarea unor ,,ciupi" din lînică roşie şi neagră, suprapuşi unei bogate aplicaţii de împletituri din piele numită ,,corbaci", amintind obiectul cu acelaşi nume, sau ,,şerparul", după undurile reptilei — toate acestea formînd pe piept o ,,ramură" cu şase braţe, simbolizînd bradul, poate chiar arborele vieţii. Acest ornament se poate lega de tradiţia ornamentării pieptarului cămăşilor în Bihor. Pe spatele cojocului se broda motivul central, mare, ,,crucea cu ulmezău", element floral dispus de-a lungul unei tulpine longitudinal trasată, din împletituri de piele şi ciupi de lînică. Încadrînd motivul central sînt aplicate longitudinal două fişii din piele albă, peste care se suprapune motivul ,,onisiei" (floare de cîmp), brodat cu lînă, mătase şi conturat de ciupi decorativi (roşu-negru). Dedesubt, atîrnînd pînă peste poale, se fixează ,,ţiroamele" — ciucuri trapezoidali tăiaţi din piele ,,cărmăjie" (roşie) şi verde, avînd marginile dantelate şi suprapunîndu-se 2—4 foi, în culori diferite. Cojocul bărbătesc, de mire, are la spate, sub umeri, aplicaţii din împletituri de piele şi bircă, numite ,,pereţi la spate", care împodobesc şi poalele pieptarului. De asemenea, cojocul de mire se distinge prin ,,pana la buzunar", element simbolic, fatidic, reprezentat prin frunza de trifoi cu patru foi.

Ceea ce se remarcă în mod deosebit la acest tip de cojoc este armonia şi sobrietatea elegantă a culorilor roşu-negru, pe fondul alb, respectîndu-se tricromia specifică zonei, înviorate de verdele crud, ,,ca mărul", al împletiturilor din piele sau de discretul roz sau mov, strecurat în petalele florilor de cîmp, brodate cu lînă. Simetria şi conturul motivelor sînt subliniate de tiviturile cu piele roşie, pe margini, de mici bumbi din lac, sau de ,,cipcă" (dantelă) decorativă, care se intercalează, delimitînd şi creînd pauze în cîmpul ornamental. O variantă a cojocului binşenesc este cel purtat aproximativ pînă în deceniul al IV-lea al secolului XX, în satele dinspre nord-estul Beiuşului, spre Roşia. Acest cojoc are aplicaţiile din piele albă, alternate cu lac sau piele de culoare neagră, ciupii find brodaţi cu ,,mătase" (lînă) verde şi neagră, iar ornamentele florale brodîndu-se în tonuri de verde, negru, uneori uşor pigmentate cu roşu. Acesta, numit chiar ,,cojoc verde" sau ,,cuncenesc" era purtat la început doar de către femeile măritate, după ce ,,se înveleau cu conci" — de unde îi vine şi numele, apoi s-a extins în portul femeilor din subzona Roşiei, în general, indiferent de vîrstă.

Am insistat în mod deosebit asupra acestor două tipuri de cojoace bihorene, cel poienăresc şi cel binşenesc, ele contribuind, ca elemente de port specifice şi tradiţionale, la definirea şi delimitarea zonei.

3. Cojocul cohănesc. Se lucra odinioară la Vaşcău [11], pe uliţa Bărăştilor şi în satele învecinate, Lunca, Şuştiu, Seghişte, purtîndu-se în toate satele din sudul Bihorului, de la Rieni-Petrileni, la Cîmpeni de Sus şi Lunca, pînă la Criştiorul de Sus, în aproape 30 de sate.

Confecţionarea acestui tip de cojoc nu pretindea un material superior, calitativ, întrucît motivele ornamentale bogate şi compacte, care cuprind întreaga suprafaţă a cojocului, dau ţinută şi rezistenţă piesei. Morfologic, între cojocul femeiesc şi cel bărbătesc exista o distincţie netă. Cel femeiesc se croia

[11] Vechea denumire a Vaşcăului era Cou, de la Vass con – cuptor de fier.

https://biblioteca-digitala.ro

COJOC BINȘENESC

COJOC VERDE, DE ROȘIA

scurt, deasupra taliei, avînd răscroituri adînci la piept și mîneci, uneori lățimea umărului fiind doar de 4—5 cm. Broderiile sînt executate cu bircă policromă, roșie, galbenă, verde, predominînd rozul sau movul, căpătînd preponderență anumite culori, după preferințele purtătoarelor sau ale comunității. Ornamentul floral , executat în tehnica „cîrpitureasca" (cusătura plină), se repartizează pe cele trei componente ale cojocului, aripile și spatele. Central, pe spatele cojocului este înscrisă „pana mare", mănunchi de flori, „ruje" și „pahare" (clopoțel), care impun analogia cu elementele decorative de pe cojoacele din Țara Zarandului, Abrud sau Buciumi[15]. Piepții cojocului se ornamentau diferit (la spate „forma" fixă era obligatorie), de la un exemplar la altul, sau de la o localitate la alta, cu două sau trei flori de lalea, brodate în mănunchi sau independente. Calitatea artistică a piesei este sporită de aplicațiile din „cipcă" de piele roșie, verde sau neagră, care tivesc și separă cîmpii ornamentali.

Cojocul purtat odinioară de către bărbații acestor așezări era ornamentat la sfîrșitul secolului XIX cu bumbi de alamă, pe piept. Se croia lung, pînă la șold, cu o răscroială mică la gît, adeseori fiind un pieptar înfundat. După primul război mondial, arta decorativă a cojoacelor este mult simplificată, aplicîndu-se doar bucăți din piele roșie sau verde, decupate în motive floral-stilizate, subliniate de „șerparul" (împletitura) din piele colorată. Dispunerea simetrică a cîmpilor ornamentali este asemănătoare cojoacelor binșenești.

4. Cojocul unguresc. Purtat de către locuitorii satelor cu populație maghiară sau mixtă — Finiș, Tărcaia, Remetea, Negru, Uileac, acest tip de cojoc[16] se lucra în Finiș și Tărcaia. Croit foarte scurt, deasupra taliei, atît pentru bărbați cît și pentru femei, are un ornament simplu, constituit doar din aplicații de piele roșie sau neagră, pe piept și pe spate, peste care se broda „pana de tulipan", cusută cu lînică roșie, albă și verde. Se resimte în ornamentica acestui tip, influența artei decorative specifică satelor de pe cursul inferior al Crișului Negru. La începutul sec. XX, mai ales în portul tinerilor din aceste așezări, a fost introdusă o variantă a cojocului unguresc, supranumit „fetesc", sau „fecioresc". Bogat ornamentat, cu piepții avînd aplicații din piele roșie, care încadrează „crucea cu tulipan", adevărată revărsare de elemente florale policrome, iar spatele avînd ca motiv central „pana mare cu rujă", cojocul era elegant tivit cu piele sau blană neagră, uneori albă.

Datorită conviețuirii lor și legăturilor permanente între satele românești și maghiare, în ultimu secol s-a putut remarca împrumutul de piese, de cojoace, sau influențe în ornamentică reciproce.

Odată cu transformarea portului popular, datorită procesului de urbanizare și de pătrundere a produselor industriale la sate, cojoacele scurte au fost înlocuite cu pieptarele lungi, pînă peste șold, lucrate în fabrici sau ateliere cooperatiste. Motivul decorativ lipsește, sau apare discret și sporadic, la buzunare sau pe poalele cojocului, nemaipăstrînd însă nimic din elementul specific zonal.

În această lucrare s-a încercat analiza situației centrelor specializate pe cojocărit, în Bihor, urmărindu-se procesul de transformare și renunțare la meșteșugul respectiv, datorită condițiilor istorice și economice.

Tipurile de cojoace prezentate au trăsături specifice, constituind unul din criteriile care stau la baza stabilirii subzonelor etnografice din bazinul Crișului Negru.

Aceeași repartizare geografico-etnografică a servit și la întocmirea tematicii și a expunerii acestor valoroase piese de port în cadrul secției de etnografie a Muzeului Țării Crișurilor din Oradea. Acest muzeu ca și cel, mult mai mic, din Beiuș și-au făcut o datorie din a depista toate tipurile de cojoace pe teren, a le studia și a le achiziționa. Bogăția materialelor încă existente în Bihor poate fi socotită ca un îndemn și pentru alte muzee din țară pentru completarea colecțiilor lor expuse sau depozitate.

---

[15] Marcela Focșa, *Cojocăritul din Abrud și Bucium*, în „SCIA", nr. 3—4, 1957, p. 283—286.

[16] I. Györffy, *A fekete kőrösvölgyi magyarség viselete*, în „Magyar nemzeti múzeum néprajzi osztályának értesitoje", Budapest, 1912, an. XIII(VIII), nr. 1 ; I. Györffy, V. Viski, *Tárgyi néprajz*, vol. I, II, Budapest, 1941 ; D. Molonyay, *A magyar nép művészete*, Budapest, 1909.

https://biblioteca-digitala.ro